

громадян, які недостатньо конкурентоспроможні на ринку праці. Їм пропонується професійне навчання, надається документальний супровід (оформлення нормативних документів щодо пільг у разі прийому на роботу), стажування. Це дає можливість швидко укомплектувати вакансії підприємств. Регулярно проводяться міні-ярмарки робітничих професій, де пропонуються наявні вакансії. Перераховані заходи з роботодавцями дають можливість збільшити кількість вакансій, на які є можливість працевлаштувати безробітних.

Попит на робочу силу не зростає з економічних при-

чин, водночас рівень укомплектування збільшився внаслідок наполегливої роботи працівників центру зайнятості, які особисто знають кожного роботодавця, ведуть паспорти підприємств, установ та організацій, що дає можливість знати потребу у працівниках.

Наша мета незмінна: ефективно використовуючи кошти Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття, максимально допомагати безробітним у пошуку роботи, а роботодавцям – у достойному кадровому поповненні.

Стаття надійшла 18.04.2016

*О.Д. Темних
Темных, О.Д.*

Форми та методи роботи базового центру зайнятості щодо формування позитивного ставлення громадськості до державної служби зайнятості

Forms and methods used by local employment centers for creating positive public attitudes towards the State Employment Service

У Мелітопольському районі Запорізької області налічується 67 населених пунктів. Територія району поділена на 15 сільських та 1 селищну раду. Загальна чисельність населення складає 55,1 тис. осіб, з яких до зайнятого населення відносяться 22,9 тис. або 41,6%.

Станом на перший квартал поточного року нараховується 798 роботодавців, з яких 626 – юридичні особи та 172 – фізичні особи-підприємці. Фактично працюють та сплачують соціальні внески та податки лише 333 роботодавця, що складає 41,7% від їхньої загальної кількості. Постійно користуються послугами центру зайнятості близько 50% економічно активних роботодавців. Саме у них має місце значна плінність кадрів.

Основний напрям розвитку економіки району – сільськогосподарське виробництво, де як у товарному сільськогосподарському виробництві, так і в особистих селянських господарствах зайнято близько 9,5 тис. осіб.

Фінансово-економічна криза останніх років суттєво вплинула на скорочення кількості найманих працівників у роботодавців району та загального попиту на робочу силу. Як наслідок – прискорились міграційні процеси, від-

булися істотні зміни у складі як працівників, так і вакантних робочих місць, співвідношенні між ними. Поглибився професійно-кваліфікаційний дисбаланс між попитом роботодавців на працівників і пропозицією робочої сили.

У таких складних соціально-економічних умовах спеціалісти районного центру зайнятості зобов'язані не тільки вчасно реагувати на виклики, а й працювати ефективно, щоденно власною працею доводити суспільству і місцевим громадянам результативність і доцільність своєї діяльності. Тобто важливим є визнання нашої роботи населенням, громадськістю, місцевими органами державної влади та самоврядування.

Отже від ефективної діяльності, спрямованої на задоволення кадрових потреб роботодавців та сприяння працевлаштуванню громадян залежить позитивне ставлення громадськості до служби зайнятості, а кінцеві результати нашої діяльності – від макроекономічної та державної регуляторної політики щодо розвитку малих і середніх підприємств, особливо у сільській місцевості.

Діяльність Мелітопольського РЦЗ спрямована на реалізацію програми зайнятості населення на період до 2017 р. Координація зусиль усіх виконавців програми (органів влади, соціальних партнерів, роботодавців, громадських організацій та інших зацікавлених сторін), широкий спектр інформаційно-роз'яснювальних заходів (семінари, ярмарки та міні-ярмарки вакансій, презентації роботодавців та професій, круглі столи, тренінги), клопітна робота щодо соціального захисту громадян від безробіття, співпраця з роботодавцями, систематичний

Темних Олександр Дмитрович, директор Мелітопольського районного центру зайнятості Запорізької області (Мелітополь).

Темных, Oleksandr Dmytrovych, Director, Melitopol' Raion Employment Center, Zaporizhzhia Oblast (Melitopol').

© Темних О.Д., 2016

© Темных, O.D., 2016

контроль за дотриманням законодавства про зайнятість дають відчутні позитивні результати.

Протягом останніх трьох років за пошуком роботи до центру звернулося 8,2 тис. громадян, з них 6,9 тис. отримали статус безробітного. Тобто щороку в середньому 2,7 тис. осіб є клієнтами нашого центру зайнятості, що складає 34,2% від загальної кількості незайнятого та 8,8% – від працездатного населення району.

Працівниками РЦЗ основна увага приділяється залученню безробітних до активних програм сприяння зайнятості населення, а саме:

1) Сприяння громадянам у підборі підходящої роботи (див. табл. 1).

2) Надання роботодавцям послуг з добору працівників (див. табл. 2).

3) Участь в організації проведення громадських та інших робіт тимчасового характеру, сприяння громадянам в організації підприємницької діяльності (див. табл. 3).

4) Організація підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації безробітних з урахуванням поточної та перспективної потреб ринку праці (див. табл. 4).

Окрім перелічених активних програм сприяння

Таблиця 1. Кількість працевлаштованих протягом 2013–2015 рр.

Рік	Перебувало на обліку, осіб	Працевлаштовано, осіб	Рівень працевлаштування, %
2013	2560	1057	42,5
2014	3159	1185	37,5
2015	2487	1065	42,8

Таблиця 2. Кількість вакансій та їх укомплектування протягом 2013–2015 рр.

Рік	Кількість вакансій		
	Зареєстрованих протягом року, одиниць	Укомплектованих за направленням служби зайнятості протягом року	
		одиниць	%
2013	995	951	95,6
2014	1145	1131	98,9
2015	1065	1022	95,7

Таблиця 3. Тимчасова зайнятість та залучення до підприємницької діяльності безробітних протягом 2013–2015 рр.

Рік	Залучено до громадських та інших робіт тимчасового характеру, осіб	Надано одноразову допомогу по безробіттю для заняття підприємницькою діяльністю, осіб
2013	454	40
2014	596	51
2015	543	50

Таблиця 4. Залучення безробітних до підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації протягом 2013–2015 рр.

Рік	Проходило підготовку, перепідготовку та підвищення кваліфікації, осіб	Рівень працевлаштування після проходження підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації, %
2013	301	88,1
2014	402	98,8
2015	291	98,3

зайнятості населення користуються попитом такі напрями діяльності РЦЗ як проведення перепідготовки, спеціалізації, підвищення кваліфікації осіб віком старше 45 років на підставі ваучера (протягом 2013–2015 рр. навчалися 43 особи) та працевлаштування безробітних на нові робочі місця за умови компенсації єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування (протягом 2013–2015 рр. працевлаштовано 52 безробітних).

Велика увага приділяється проведенню семінарів з професійної орієнтації населення району. Такими заходами щороку охоплюється 5,5–5,8 тис. осіб. З метою популяризації роботи центру зайнятості систематично проводяться виїзні профорієнтаційні заходи з використанням мобільного центру профорієнтації.

Семінари з техніки пошуку роботи, з орієнтації на професійне навчання, на відкриття власної справи, пропагування легальної зайнятості відбуваються як безпосередньо у центрі зайнятості, так і під час виїзних зустрічей з населенням. Щороку більше 2 тис. безробітних беруть участь у таких заходах. Ефективність проведення семінарів з техніки пошуку роботи складає близько 50%, тобто майже кожний другий безробітний працевлаштовується після участі в них.

Кожного року за ініціативою Запорізького обласного центру зайнятості в Мелітопольському районі проводяться заходи з урахуванням категорії безробітних – серед молоді, жінок, випускників загальноосвітніх шкіл, коледжів, вищих навчальних закладів.

Підвищена увага приділяється роботі з внутрішньо переміщеними особами (ВПО), які прибули з тимчасово окупованої території та районів проведення АТО, а також з демобілізованими воїнами. Забезпечення робочим місцем таких людей за ініціативи обласного центру зайнятості обговорювалось за участі голів райдержадміністрації та райради, сільських голів, соціальних партнерів, представників Всеукраїнських благодійних фондів “Гореніє” та “Взаємодопомога”, Волонтерського центру взаємодопомоги “Побратим”. Протягом 2014–2015 рр. послугами центру зайнятості скористалася 61 людина з числа ВПО, з яких вдалося працевлаштувати 17. За той же самий період працевлаштовано 12 колишніх учасників АТО, або майже кожного другого від зареєстрованих у центрі зайнятості.

Співпраця районного центру зайнятості з роботодавцями має щоденний системний характер. Регулярно проводяться Дні відкритих дверей на виробництві для безробітних, ярмарки та міні-ярмарки вакансій, ознайомлення з роботодавцями та професіями, презентації навчальних курсів, професійний відбір кандидатів та організація професійного навчання на замовлення роботодавця тощо.

Безумовно, така діяльність центру зайнятості не залишається поза увагою громадськості, населення району, органів місцевої влади та самоврядування, роботодавців і формує позитивний імідж служби зайнятості.

Проте, на наш погляд, є кілька причин, які стримують розвиток позитивного образу державної служби зайнятості області і держави в цілому.

По-перше, аналізуючи витрати Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування

України на випадок безробіття (Фонд) за останні три роки на матеріальне забезпечення та соціальні послуги як в Мелітопольському районі, так і в Запорізькій області, видно, що в основному це виплати допомоги по безробіттю: від 80,3% загального обсягу цих витрат у 2013 р. до 94,4% у 2015 р. Практично таке ж співвідношення і в кошторисах витрат. Водночас ресурсів на проведення активних заходів сприяння зайнятості не вистачає. Тому, на жаль, маємо всі ознаки пасивної політики зайнятості. Така ситуація призводить до того, що для багатьох безробітних головною мотивацією для перебування на обліку в центрі зайнятості є отримання матеріального забезпечення. Особливо це стосується тих, хто перебуває на обліку більше шести місяців.

Недостатній у районі обсяг вакансій з урахуванням доступності транспортного обслуговування та низька заробітна плата на заявлені вакансії (1 475 грн у 2015 р., 1 799 грн у першому кварталі 2016 р.) не дозволяє в багатьох випадках пропонувати таким безробітним варіанти підходящої роботи.

Запровадження Антикризисового регламенту роботи центрів зайнятості щодо задоволення потреб клієнтів, безумовно, покращує роботу служби. Позитивні результати від впровадження даної форми обслуговування клієнтів видно вже сьогодні. Проте даний регламент, на погляд автора, не буде достатньо ефективним, якщо не будуть прийняті зміни до чинного законодавства України з питань зайнятості населення. Це стосується й унормування статусу безробітного, і призначення розмірів допомоги по безробіттю, і зміни поняття “підходяща робота” та інших питань, які б неможливілювали перебування на обліку в центрах зайнятості відвертих “дармоїдів”. Це дасть можливість фахівцям державної служби зайнятості надавати послуги тільки тим громадянам, які дійсно бажають працювати, готові та здатні не на словах, а на ділі приступити до роботи.

Корисним у цьому сенсі є досвід Чехії, яка у 1995 р. встановила допомогу по безробіттю в розмірі 24% середньої заробітної плати, а максимальну тривалість виплат обмежила шістьма місяцями, що скорочує терміни працевлаштування навіть на низькооплачувану роботу.

По-друге, за різними оцінками обсяг нелегальної зайнятості складає від 50 до 60%. Дана проблема надзвичайно гостра не тільки для Мелітопольського району, а для області і держави в цілому. Використання роботодавцями “тіньової” зайнятості, виплата заробітної плати “в конвертах” – основна причина, на погляд автора, того, що до центру зайнятості надаються вибірково відомості про вакансії з офіційно низькою заробітною платою, але з підвищеними вимогами до кваліфікації кандидатів. Штучно створено свого роду замкнуте коло, коли безробітні не бажають працевлаштовуватися до роботодавців на вакансії з низькою заробітною платою, а роботодавці часто упереджено піддають сумніву кваліфікацію та досвід тих безробітних, хто перебуває на обліку в центрі зайнятості. Зменшення удвічі розміру сплати єдиного соціального внеску (ЄСВ) на загальнообов'язкове державне соціальне страхування поки що не спонукало до виведення зайнятості з “тіні”, проте зменшило інтерес роботодавців до тако-

го напрямку діяльності центру, як працевлаштування безробітних на умовах компенсації ЄСВ.

По-третє, досвід роботи Мелітопольського районного центру зайнятості показує, що найбільш ефективні та плідні взаємовідносини з роботодавцями району спостерігалися тоді, коли працювала така активна форма сприяння зайнятості населення, як працевлаштування безробітних на умовах дотації з коштів Фонду. У той час роботодавці отримували не тільки кадрове забезпечення від центрів зайнятості, а ще й фінансову допомогу для компенсації витрат на заробітну плату працевлаштованих. На цих умовах створювались нові робочі місця. Малі й середні підприємства за допомогою Фонду мали перспективу для свого розвитку. На жаль, у зв'язку з фінансовими труднощами така форма співпраці з роботодавцями згорнула. Аналогічний порядок щодо компенсації витрат роботодавців на оплату праці ВПО в районі поки не працює. Причина цього – невпевненість більшості роботодавців у довготривалості трудових відносин з такими працівниками.

Безумовно, можна називати й інші проблеми, розв'язання яких дозволило б укріпити та розвинути позитивний імідж державної служби зайнятості, проте всі пропозиції мають бути підкріплені відповідними ресурсами. Тому наразі головне – не втратити позицій і рейтингу довіри громадськості, яких досягла державна служба зайнятості останнім часом. А для цього є небайдужі фахівці державного, регіональних та базових центрів зайнятості, справжні професіонали. Немало значить формування високої корпоративної культури колег, коли кожний працівник відчуває особисту відповідальність за діяльність державної установи та отримує моральне задоволення від досягнутих результатів усього колективу однодумців.

Основним показником оцінювання діяльності кожного центру зайнятості має бути ступінь задоволеності роботодавців та безробітних якістю надаваних у ньому послуг. Таку оцінку, враховуючи досвід європейських державних служб зайнятості, виставляють саме роботодавці та безробітні під час періодичних опитувань, які проводяться службою зайнятості. Вдячність клієнтів, довіра населення, роботодавців та органів влади – саме це має бути головним пріоритетом успішної діяльності центрів зайнятості всіх рівнів.

Велика роль у створенні суспільно сприятливого іміджу нашої державної установи належить також засобам масової інформації, які висвітлюють різні аспекти нашої діяльності – від персоналізованих портретів до подання інформації стосовно результатів втілення актуального проекту. З іншого боку, ЗМІ оперативно реагують на думку громадськості і у цьому сенсі є надійним засобом зворотного зв'язку між населенням та службою. Мелітопольський районний центр зайнятості постійно інформує населення району про свою роботу, щомісяця

розміщуючи інформацію в міськрайонній газеті “Новий день”, на місцевому телебаченні та радіо.

З метою пропагування послуг, що надаються центром зайнятості, активно використовуються можливості веб-порталу державної служби зайнятості www.dcz.gov.ua та Facebook.

Реально оцінюючи ситуацію на ринку праці Мелітопольського району, можна зробити висновок: необхідно й надалі удосконалювати процеси регулювання зайнятості та зміцнення державних важелів впливу на них, що в кінцевому підсумку сприятиме формуванню позитивного ставлення громадськості до роботи державної служби зайнятості та її працівників.

Основними напрямками діяльності, спрямованої на формування і підтримання позитивного іміджу державної служби зайнятості, є:

1. Безумовне виконання завдань, покладених на державну службу зайнятості відповідно до Закону України “Про зайнятість населення” та підзаконними актами на його реалізацію.

2. Ініціювання на державному рівні прийняття негайних змін до діючого законодавства про зайнятість, які б спонукали до активізації власних зусиль безробітних до працевлаштування шляхом підвищення їхньої відповідальності за власну долю на ринку праці та зменшили б споживацькі настрої серед безробітних і негативний вплив нелегальної зайнятості на стан економіки та ринку праці.

3. Дотримання регламенту роботи центрів зайнятості щодо задоволення потреб клієнтів у зайнятості та розвитку професійної кар'єри, якісного підбору персоналу на замовлення роботодавців.

4. Подальша модернізація технології обслуговування населення та роботодавців фахівцями державної служби зайнятості, у т.ч. із застосуванням сучасних методів інформаційно-роз'яснювальної роботи та інформаційних технологій, одночасно зі збільшенням частки витрат на реалізацію заходів активної політики зайнятості.

5. Проведення активної цілеспрямованої інформаційно-роз'яснювальної роботи з питань, що стосуються реформування й модернізації державної служби зайнятості.

6. Поліпшення організаційної взаємодії з органами державної виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, територіальними громадами, громадськими організаціями з питань сприяння продуктивної зайнятості населення.

7. Підтримання високого професіоналізму працівників державної служби зайнятості, підвищення їх кваліфікації та перепідготовка в Інституті підготовки кадрів державної служби зайнятості України, формування високої корпоративної культури, внесення змін до системи оцінювання результатів діяльності центрів зайнятості.